

RO

RO

RO

COMISIA COMUNITĂȚILOR EUROPENE

Bruxelles, 11.3.2009
COM(2009) 115 final

COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE CONSILIU ȘI PARLAMENTUL EUROPEAN

**Raport privind progresele înregistrate în crearea pieței interne a gazului și energiei
electrice**

{SEC(2009) 287}

COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE CONSILIU ȘI PARLAMENTUL EUROPEAN

Raport privind progresele înregistrate în crearea pieței interne a gazului și energiei electrice

A. CONTEXT

Liberalizarea piețelor de gaz și electricitate ale UE, care a început cu mai mulți ani în urmă, a contribuit la revigorarea sectorului energetic. A condus, de asemenea, la dezvoltarea potențialului antreprenorial din acest sector, generând efecte pozitive asupra mai multor activități din domenii conexe, de la producția unor diverse tipuri de energie regenerabilă la crearea unor piețe financiare pentru derivatele energetice. Participanții pe piață sunt acum mai bine pregătiți să se adapteze la schimbări economice și ecologice rapide, în special în ceea ce privește abordarea provocărilor specifice pe care schimbările climatice le prezintă pentru sectorul energetic. Prezentul raport atestă faptul că în ultimii cinci ani s-au înregistrat progrese importante ale piețelor de gaz și electricitate ale UE.

Deși aceste rezultate sunt încurajatoare și au rolul de a sublinia avantajele procesului de liberalizare, încă nu s-a realizat potențialul complet al liberalizării. Încă mai există domenii și state membre în care legislația existentă (cel de-al doilea pachet privind piața internă) nu a fost implementată corespunzător sau în care se face simțită necesitatea elaborării de noi texte de lege în materie. Comisia ia măsuri pentru a asigura o implementare corectă a legislației UE la nivel național, aplicând proceduri de încălcare a dreptului comunitar și completând legislația privind piața internă cu cel de-al treilea pachet privind piața internă a energiei¹. În iunie și iulie 2008, pachetul a trecut de prima lectură în Parlamentul European, iar în octombrie 2008 Consiliul a ajuns la un acord politic asupra acestuia. Cea de-a doua lectură a început în ianuarie 2009, iar adoptarea urmează să aibă loc la jumătatea anului 2009. Ulterior, cel de-al treilea pachet privind piața internă va trebui implementat în legislația națională.

Prin urmare, unul din obiectivele prezentului raport este identificarea deficiențelor situației actuale și definirea domeniilor în care sunt necesare acțiuni suplimentare. Există două tipuri de resurse principale care stau la baza raportului: rapoartele naționale transmise de autoritățile naționale de reglementare și datele furnizate de Eurostat privind prețurile finale. Rapoartele naționale au fost transmise Comisiei în a doua jumătate a anului 2008 și vizează, în principal, anul 2007, iar datele furnizate de Eurostat au fost disponibile în prima jumătate a anului 2008.

B. EVOLUȚII ÎN DOMENII-CHEIE ȘI DEFICIENȚE CARE PERSISTĂ

1. Implementarea legislației

Deși termenul limită (1 iulie 2004) a fost depășit cu patru ani, implementarea celei de-a doua serii de directive privind electricitatea și gazul² nu a fost realizată încă în totalitate.

Există câteva state membre, printre care DK, LU și NL, care au implementat corect ambele directive prin legislația națională corespunzătoare. În alte state membre s-au înregistrat

---

¹ A se vedea website-ul Comisiei Europene, la adresa www.ec.europa.eu/energy.

² Directiva 2003/54/CE și Directiva 2003/55/CE.

progrese: CZ, FI, DE, GR, LV, LT, SI și UK și-au adus legislația națională în conformitate cu legislația UE în urma unui aviz motivat al Comisiei Europene. În cazul unor state membre, Comisia s-a văzut nevoită să întreprindă demersuri juridice pentru a asigura implementarea corectă și completă a anumitor dispoziții. Legile naționale sunt monitorizate în permanență de Comisia Europeană. Monitorizarea conformării cu regulamentele privind electricitatea³ și gazul⁴ de către Grupul european al autorităților de reglementare în domeniul energiei electrice și al gazelor (ERGEG) indică faptul că nu s-a ajuns încă la conformarea deplină, în special în ceea ce privește competențele autorităților naționale de reglementare (ANR) de a impune penalități, transparența și alte aspecte conexe.

În ceea ce privește gazul, publicarea punctelor relevante de intrare și de ieșire, a capacităților contractate și disponibile și a debitelor istorice s-a dovedit a fi nesatisfăcătoare în anumite state membre. Comisia va monitoriza implementarea corectă a cerințelor existente și, pe lângă aceasta, este de părere că aceste cerințe trebuie consolidate pentru a furniza actorilor de pe piață suficiente informații. Un alt domeniu care necesită acțiuni suplimentare este echivalarea normelor, care încă variază semnificativ în cadrul UE⁵.

Gradul de conformare cu regulamentul privind electricitatea și cu orientările privind congestia este în continuă creștere. Au fost instituite mecanisme de alocare în cadrul aceleiași zile (intra-day) la aproximativ jumătate din interconexiuni, iar celelalte trebuie să se alinieze rapid la această situație. Sunt necesare îmbunătățiri pentru a asigura implementarea completă a tuturor cerințelor de transparență și un mecanism comun coordonat de alocare a capacităților⁶.

Comisia Europeană este pregătită să inițieze proceduri de încălcare a dreptului comunitar în domeniile în care se semnalează nerespectarea directivelor și regulamentelor privind electricitatea și gazul.

2. Integrarea pieței

O condiție prealabilă foarte importantă pentru o piață integrată europeană a electricității și gazului este faptul că aceste piețe sunt suficient de bine conectate între ele și că aceste interconexiuni sunt utilizate în mod eficient. Astfel, creșterea comerțului transfrontalier va contribui la atenuarea puterii pieței și, pe măsură ce piețele devin mai competitive, consumatorii vor beneficia de prețuri și servicii competitive.

Amploarea tarifelor de congestiare⁷ de pe piața electricității sugerează faptul că investițiile în capacități transfrontaliere trebuie să crească pentru a realiza o integrare completă a pieței.

---

³ „Compliance with Electricity Regulation 1228/2003 – An ERGEG Monitoring Report” (Conformarea cu Regulamentul 1228/2003 privind electricitatea – un raport de monitorizare ERGEG), ref. E07-EFG-23-06, 18 iulie 2007; Monitorizarea conformării cu Regulamentul 1228/2003. Al doilea raport, ref. E08-ENM-03-05, 4 September 2008, a se vedea www.energy-regulators.eu.

⁴ „Compliance with transparency requirement of Gas Regulation 1775/2005 – An ERGEG Monitoring Report” (Conformarea cu cerințele privind transparența din Regulamentul 1775/2005 privind gazul – un raport de monitorizare ERGEG), Ref. E07-TRA-02-03, 18 iulie 2007; Cerințe suplimentare în materie de siguranță. Un raport de monitorizare ERGEG, ref. E07-TRA-02-03b, 9 octombrie 2007.

⁵ „Implementation of Guidelines of Good Practice for Gas Balancing” – Raport de monitorizare ERGEG 2008, decembrie 2008.

⁶ A se vedea capitolul 3 și capitolul 5 din orientările privind gestionarea congestiilor.

⁷ Membrii ETSO au raportat că tarifele de congestiare au însumat aproximativ 1,7 miliarde EUR în 2007, față de veniturile de pe piețele reglementate din țările UE/SEE, care au atins 10-11 miliarde EUR.

Încurajator este faptul că pe piața la vedere a schimburilor de energie electrică⁸ se înregistrează o tendință clară de creștere a volumului tranzacționat, deși acesta încă reflectă o cotă neimportantă a consumului total de electricitate⁹. O altă tendință care devine vizibilă este creșterea activității traderilor care activează în domeniul schimburilor de energie electrică.

Tabel 1: Volume tranzacționate pe piața la vedere a schimburilor de energie electrică

	Volumul % de consum			Numărul de traderi activi la PX		
	2006	2007	Δ	2006	2007	Δ
Grecia	102,75	105,70	2,88	24	27	3
Danemarca	96,09	99,16	3,20	NA	9	NAP
Suedia	70,22	85,32	21,52	NA	150	NAP
Spania	51,90	80,06	54,25	22	25	3
Italia	58,22	65,11	11,83	80	89	9
Finlanda	42,00	45,85	9,16	NAP	NAP	NAP
Portugalia	0,00	43,63	NAP	NA	2	NAP
Lituania	18,88	21,98	16,43	5	5	0
Germania	15,60	21,48	37,68	161	192	31
Țările de Jos	17,14	18,48	7,81	NA	NA	NAP
România	7,74	9,32	20,31	NA	99	NAP
Franța	6,19	9,20	48,73	74	68	-6
Belgia	0,59	8,43	1325,26	NA	24	NAP
UK	4,33	4,71	8,97	51	60	9
Austria	2,70	3,73	38,19	37	40	3
Polonia	1,11	1,60	43,10	NA	NA	NAP
Slovenia	0,01	0,01	97,45	14	15	1

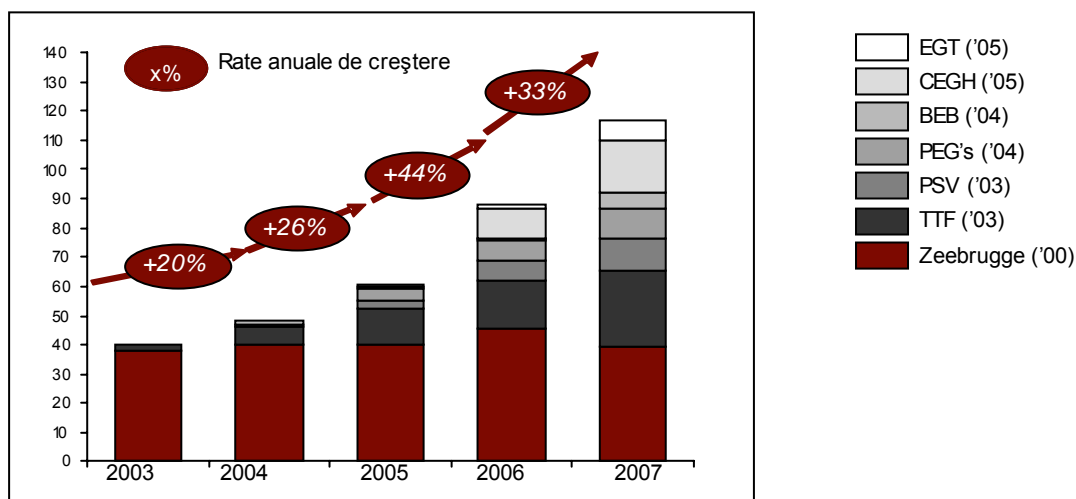
Sursă: Date furnizate de autoritățile de reglementare

Volumele tranzacționate la terminalele de gaz natural au crescut cu 33% în 2007. Aceasta reprezintă o altă creștere importantă, după cea de 44% din 2006. Pentru moment, volumele fizice livrate la majoritatea terminalelor sunt încă relativ mici față de consumul total de pe piețele respective.

Figura 2: Volumele tranzacționate la terminalele europene de gaz natural (în miliarde de m³)

⁸ Este dificil de realizat o evaluare a evoluției volumului tranzacționat pe piața OTC, deoarece datele nu se pot accesa și verifica ușor.

⁹ Diferențele dintre volumele de pe piața la vedere, ca procentaj din consumul național de electricitate, nu reflectă în sine lichiditățile de pe piețele de gros respective; cu toate acestea, reiese foarte clar tendința creșterii volumelor. A se vedea ancheta sectorială, p. 128-129.

Sursă: AT Kearney

Există mai multe proiecte care încearcă să stimuleze integrarea pieței cu ajutorul infrastructurilor noi. Printre aceste proiecte se numără și acordul convenit de a construi o interconexiune nouă la frontiera franco-spaniolă. În temeiul articolului 22 din directiva privind gazul¹⁰ și al articolului 7 din directiva privind electricitatea¹¹, câteva noi proiecte de infrastructură au primit derogări de la accesul reglementat al părților.

Inițiative regionale

Inițiativele regionale din sectorul electricității au determinat progrese concrete: alocarea capacității comune la frontierele italo-slovenă și italo-elvețiană, platforma de comercializare continuă intraday la interconectorul Germania – Danemarca-vest; un sistem de echilibrare transfrontalieră la interconectorul franco-englez, realizarea unei cuplări a pieței „pentru ziua următoare” (*day-ahead market coupling*) (PZU) la interconexiunile germano-daneze și publicarea unor informații mai detaliate privind sarcina, transmiterea și echilibrarea (în regiunea nordică și în regiunea centrală și de est a Europei). Fiecare dintre aceste realizări reprezintă un pas înainte. Pentru a continua îmbunătățirea integrării (regionale) a pieței, trebuie avută în vedere crearea unei platforme unice de licitații și a unei cuplări a pieței¹². Progresele realizate în vederea instituirii unui birou comun de licitații în regiunea centrală și estică a Europei și a unui birou de alocare a capacităților (CASC) în regiunea centrală și occidentală sunt un exemplu demn de urmat și de alte regiuni.

În ceea ce privește piața gazului, inițiativele au evoluat în privința următoarelor aspecte: a fost instituit un indice al prețului gazului pentru ziua următoare, pentru Hub-ul central european de gaz (CEGH), au fost elaborate planuri concrete de creștere a interconectării la frontiera franco-spaniolă, lucrările din regiunea nord-vestică s-au axat pe echilibrare, calitatea gazului, hub-uri și transparență. O mai mare integrare a pieței necesită acordarea unui grad mai mare de atenție alocării capacității, prestării de servicii care facilitează comerțul eficient cu gaz și garantarea faptului că tarifele de rețea (cost-plus sau bazate pe piață) oferă stimulente în

¹⁰ Două proiecte pentru terminalele GNL: GATE și Liongas în Țările de Jos, precum și extensia terminalului GNL Grain din UK; două propuneri pentru proiectele de conducte de gaz: Conducta IGI Poseidon între Grecia și Italia și sectorul austriac al conductei Nabucco.

¹¹ Interconectorul BritNed dintre Țările de Jos și Marea Britanie; Eslink dintre Finlanda și Estonia și interconectorul est-vest dintre Irlanda și Marea Britanie.

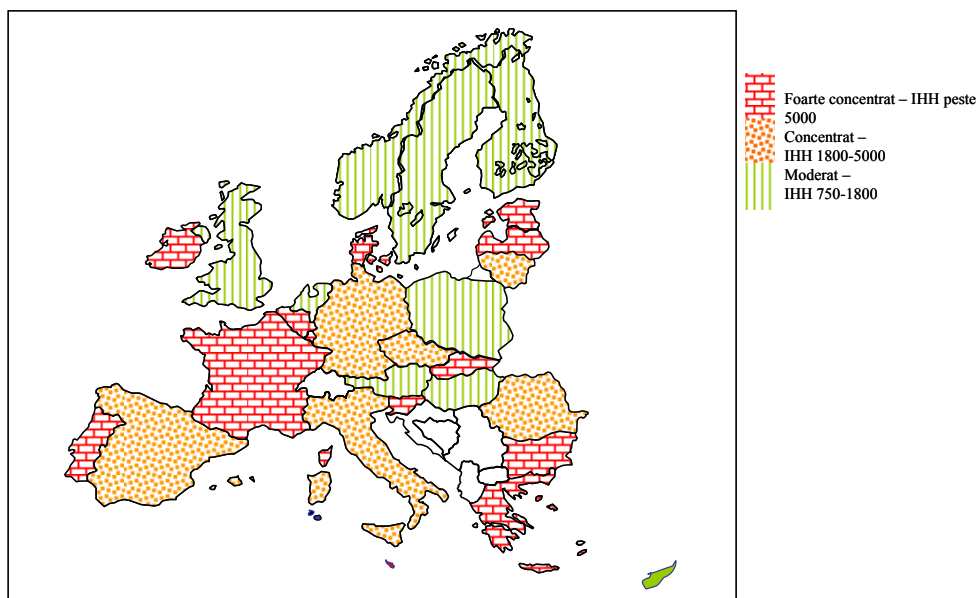
¹² Cuplarea pieței este o metodă de alocare a capacității transfrontaliere prin intermediul licitațiilor implicate bazate pe oferte provenind de la burse energetice din vecinătate.

special pentru investițiile transfrontaliere. La fel de importantă este și implementarea unor reguli de echilibrare nediscriminatorii și transparente, a căror aliniere să traverseze frontierele naționale.

3. Concentrare și consolidare

Pe piața angro a energiei electrice, cei mai mari trei generatori controlează încă mai mult de 70% din capacitatea de generare din 15 state membre. Nivelul ridicat de concentrare pe piața angro a energiei electrice este confirmat de faptul că în numai opt state membre exista o piață cu concentrare medie.

Figura 3: Concentrarea pe piața angro a energiei electrice (IHH)

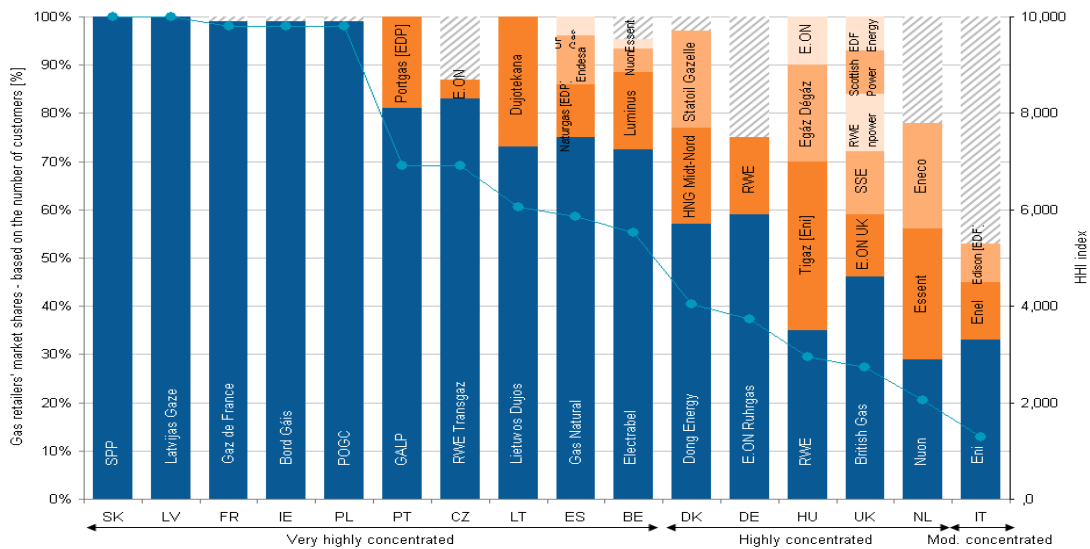
Sursă: Date provenind de la autoritățile de reglementare

Pe piața angro a gazului, concentrarea este și mai mare. Cei mai mari trei vânzători angro au o cotă de piață de 90% sau mai mult în 12 state membre.

Sunt necesare îmbunătățiri suplimentare pentru a obține o piață cu amănuntul complet funcțională. În ceea ce privește piața cu amănuntul a energiei electrice, cota de piață a celor mai mari trei companii din totalul pieței era de 80% în 14 state membre. IHH din figura de mai jos indică nivelul de concentrare de pe piața cu amănuntul a gazului. Numai într-un singur stat membru există o piață cu concentrare medie.

Figura 4: Concentrarea de pe piața cu amănuntul a gazului

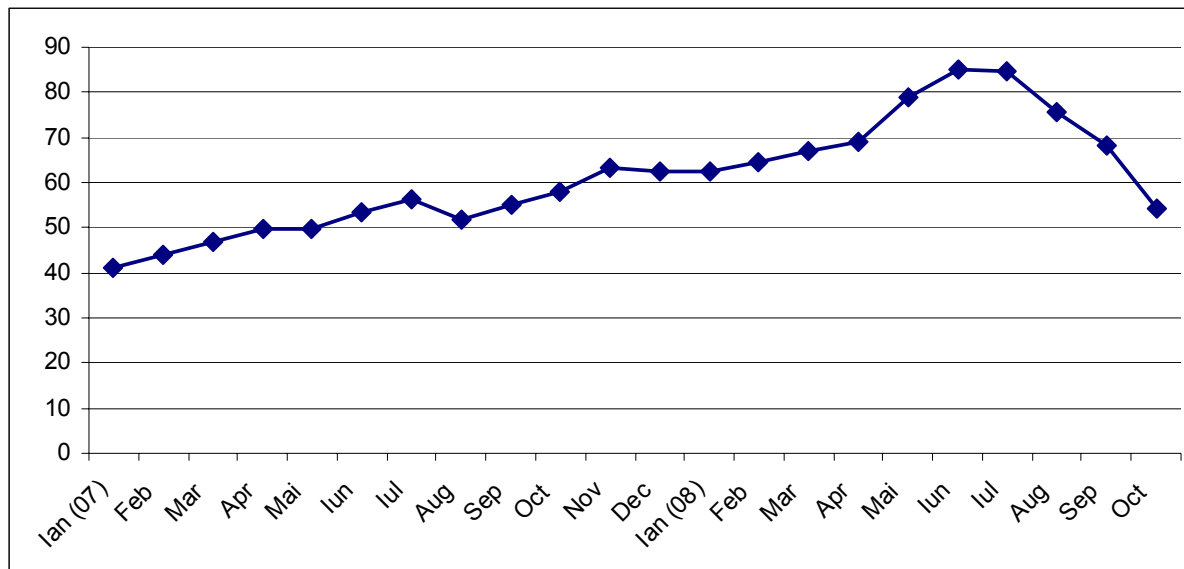

Sursă: Capgemini

4. Tendințe ale prețurilor

Prețurile gazului și energiei electrice au fost puternic influențate de prețurile în creștere ale petrolului pe piața internațională. În prima jumătate a anului 2008, prețul mediu lunar Brent a crescut cu 36%¹³. Între iulie și decembrie 2008, prețul mediu lunar Brent a scăzut cu 64% în contextul crizei economice mondiale și a cererii scăzute de petrol.

Figura 5: Brent spot: preț mediu lunar (în EUR)

Sursă: Platts

Fluctuațiile prețului petrolului pe piața internațională influențează prețurile gazului și energiei electrice din cauză că prețul petrolului este considerat preț de referință în acordurile de furnizare a gazului pe termen lung. Această condiționare nu va mai fi la fel de puternică atunci când piața gazului va funcționa mai bine, portofoliul de furnizori de gaz va fi mai diversificat și condițiile de import vor deveni mai favorabile. Prin clauzele de revizuire a prețurilor se iau în calcul diferențele de preț apărute după o anumită perioadă (de obicei 3-6 luni), iar tendința descendentă a prețului petrolului ar trebui să determine scăderea prețului gazului și al energiei electrice în 2009.

În prima jumătate a anului 2008, **prețul energiei electrice pentru consumatorii casnici** a variat foarte mult, ceea ce demonstrează integrarea insuficientă a pieței. Există diverși factori care stau la baza diferențelor dintre prețul energiei electrice în statele membre. Este vorba, în primul rând, de costurile diferite de producție a energiei electrice (în special mixul energetic). Al doilea element este disponibilitatea unei capacități suficiente de producție. În al treilea rând, este vorba despre rolul important pe care îl joacă nivelul concurenței de pe piața angro și cu amănuntul. În cele din urmă, prețurile reglementate conduc la rândul lor la diferențe de preț între statele membre.

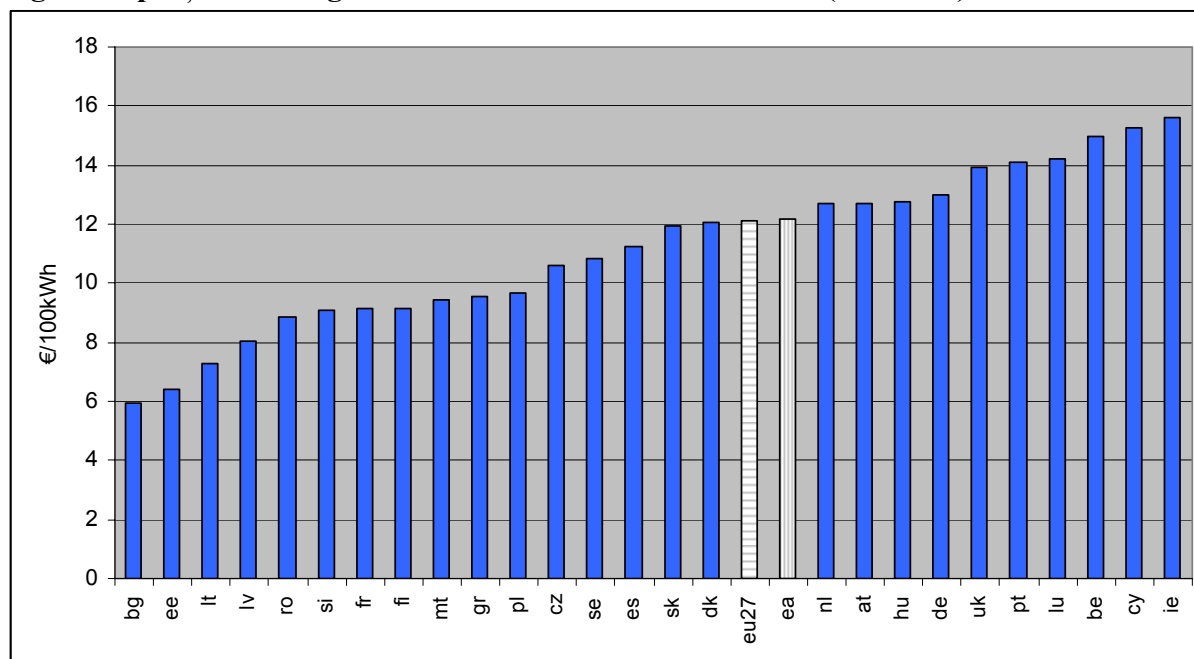
În perioada de raportare, creșterea prețului energiei electrice a variat mult de la un stat membru la altul. În medie, prețurile pentru consumatorii casnici au crescut cu aproape 2%¹⁴. În perioada respectivă, prețurile energiei electrice pentru consumatorii casnici au înregistrat

¹³ Prețul mediu lunar Brent în EUR; comparație ianuarie-iulie 2008.

¹⁴ Analiză bazată pe cifrele furnizate de Eurostat, în euro, fără taxe. Consum DD și DC – a se vedea punctul 5.7 din anexa tehnică. Comparație între al doilea semestru din 2007 și primul semestru din 2008.

creșteri mai mari (de peste 13%) în HU, CZ, DK, BE, LV și CY. În termeni absoluți, nu există neapărat o legătură între creșterile mari de prețuri și cele mai mari prețuri la energia electrică, cu excepția CY și BE. IE are cele mai mari prețuri la energia electrică în termeni absoluți (fără taxe), în ciuda faptului că prețurile au scăzut cu aproape 8%. Figura 6 ilustrează că cele cinci state membre în care se înregistrează prețurile cele mai mici la energia electrică pentru consumatorii casnici au toate prețuri reglementate¹⁵. Prin urmare, se poate presupune că diferitele niveluri de creștere ar fi datorate, parțial, unor măsuri specifice de politică (cum ar fi prețurile reglementate) și că statele membre în care echilibrul dintre cerere și ofertă s-a deteriorat au avut parte de creșterile cele mai mari de prețuri.

Figura 6: prețurile energiei electrice la consumatorii casnici (fără taxe)¹⁶.

Sursă: Eurostat

Atunci când se iau în considerare paritățile puterii de cumpărare (PPP)¹⁷, prețurile energiei electrice sunt mari pentru consumatorii casnici din HU, SK, DE, CY, DK și PL (toate taxele incluse). Toate aceste state membre, cu excepția DE, au prețuri reglementate. Prețurile energiei electrice pentru consumatorii casnici sunt mai mici în FI, FR, NO, EE, EL și LV.

Prețul gazului pentru consumatorii casnici a crescut mai mult decât prețul energiei electrice (fără taxe): aproximativ 5-7% în prima jumătate a anului 2008. Și în cazul acesta contextul este influențat de prețurile reglementate. În RO, IE și într-o măsură mai mică în PT, consumatorii casnici de gaz au beneficiat de o scădere a prețurilor (reglementate) ale gazului. În mod similar, cele mai mici șapte prețuri ale gazului sunt reglementate (RO, EE, LT, BG, LV, HU și PL).

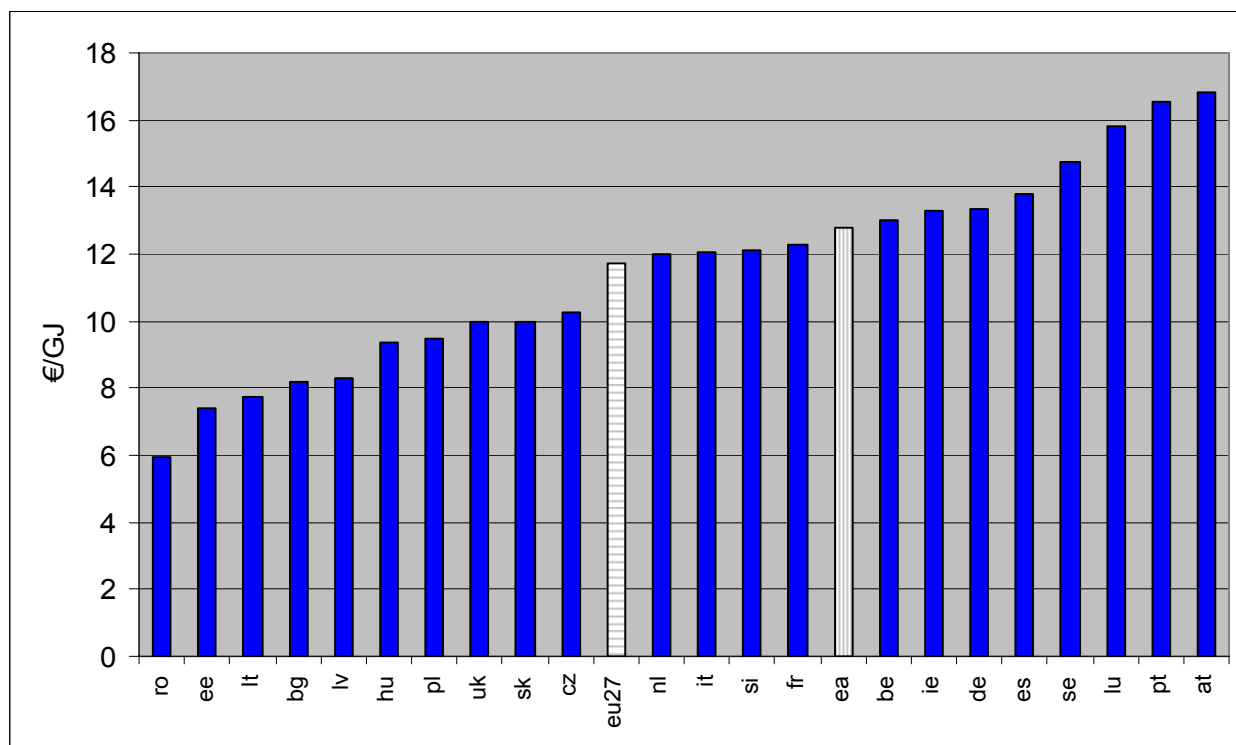
¹⁵ Efectele prețurilor reglementate sunt analizate mai jos.

¹⁶ Categoria DC Eurostat: consum între 2500 kWh și 5000 kWh.

¹⁷ Paritatea puterii de cumpărare (PPP) utilizează cursul de schimb de echilibru pe termen lung pentru a egaliza puterea de cumpărare. Astfel se pot compara diferențele dintre standardele de viață din diverse state membre, PPP luând în considerare și *costul* relativ al *vieții* și *rata inflației*. A se vedea tabelul 5.2 din anexa tehnică.

În UK se înregistrează cel mai mic preț (nereglementat) pentru consumatorii casnici. Și în NL prețul gazului este relativ scăzut. Însă ambele state membre sunt importante producătoare de gaz autohton.

Figura 7: Prețurile gazului la consumatorii casnici (fără taxe)¹⁸.

Sursă: Eurostat

În ceea ce privește paritatea puterii de cumpărare (PPP), prețurile cele mai mari pentru consumatorii casnici se înregistrează în SE, BG, AT, PT și SI, iar cele mai mici în UK, HU, LV, IE, FR și EE.

În NL și SE, unde prețurile nu sunt reglementate, creșterile de prețuri pentru consumatorii casnici (gaz și electricitate, fără taxe) s-au situat sub media UE. Procentajul mare de consumatori care schimbă furnizorul în NL sugerează că o concurență reală pe piața cu amănuntul contribuie într-adevăr la prevenirea unor creșteri mari ale prețurilor. Același lucru se dovedește a fi adevărat în cazul prețurilor energiei electrice pentru consumatorii casnici în UK. Deși prețul gazului pentru consumatorii casnici în UK a crescut, acesta rămâne în continuare cel mai scăzut în relație cu PPP. Un aspect important este că indexarea contractelor pe termen lung pentru furnizarea de gaz în UK este influențată mai mult de schimbarea prețului gazului la terminal decât în partea continentală a Europei¹⁹.

Creșterea (între 5% și 13%) a prețurilor gazului industrial în prima jumătate a anului 2008 (fără taxe), în comparație cu a doua jumătate a anului 2007, a fost în general mai mare decât creșterea prețului energiei electrice industriale. Tendința generală este ca cei mai mari consumatori industriali să suporte creșterile cele mai importante²⁰. Și consumatorii industriali de gaz au fost confrunțați cu creșteri importante în SE, SK, LU, DE, BE, CZ, HU, LT și EE. Și în acest caz, diferențele dintre statele membre sugerează o concurență insuficientă pe piața (angro) și lipsa integrării pieței.

¹⁸ Categoria D2 Eurostat: consum între 20 GJ și 200 GJ.

¹⁹ A se vedea ancheta sectorială, p. 105 ff.

²⁰ Cf. creșterile medii ale prețurilor gazului din UE, în diferite categorii Eurostat: I1: + 7%; I2: + 9,74%; I3: + 11.79% și I4: + 15.38%.

În ceea ce privește prețul electricității pentru consumatorii industriali, cele mai mari creșteri s-au înregistrat în AT, BE, CZ, HU, SK, LV și PT. Totuși, aceste creșteri nu sunt legate neapărat de nivelul ridicat al prețului electricității: în prima jumătate a anului 2008, prețurile cele mai mari pentru consumatorii industriali se înregistrează în CY, IE, MT și SK²¹.

5. Independența operatorilor de rețea

În perioada de raportare s-au înregistrat unele progrese în „separarea” operatorilor de rețea. La nivelul distribuției, separarea funcțională a devenit obligatorie în toate statele membre începând cu 1 iulie 2007. Însă în multe cazuri operatorii de sisteme de distribuție (OSD) au implementat lent această separare funcțională. Această situație este valabilă atât în cazul OSD de pe piața gazului, cât și a celor de pe piața energiei electrice. Mai mult, statele membre continuă să se folosească intens de derogările de la separare la nivelul distribuției: mai mult de jumătate din statele membre permit OSD cu mai puțin de 100 000 de clienți să fie exceptați de la cerințele de separare juridică, atât în ceea ce privește energia electrică, cât și gazul.

La nivelul transportului, unele state membre au trecut dincolo de cerințele actuale în materie de separare juridică și funcțională. Separarea proprietății este implementată în cazul a 15 operatori de sisteme de transport din domeniul energiei electrice și 12 operatori de sisteme de transport din domeniul gazului.

6. Reglementarea efectivă de către autoritățile de reglementare

În perioada de raportare, lucrările forumului de reglementare de la Florența (electricitate) și ale celui de la Madrid (gaz) s-au axat pe progresele în domeniul inițiativelor regionale și pe respectarea regulamentelor privind gazul și electricitatea. Nici eforturile susținute ale ERGEG, nici implicarea unor părți interesate în inițiativele regionale și nici forumurile de la Florența și Madrid nu au condus la elaborarea unor standarde și abordări comune în ceea ce privește comerțul transfrontalier. Din acest motiv, printre propunerile Comisiei Europene din cadrul celui de-al treilea pachet privind piața internă se numără instituirea unei Agenții de cooperare a autorităților de reglementare din domeniul energetic. Principalele sarcini propuse ale acestei agenții ar completa la nivel european sarcinile de reglementare îndeplinite de autoritățile naționale de reglementare. Date fiind îngrijorările profunde cu privire la gradul de independență a agențiilor de reglementare din anumite state membre și faptul că o reglementare solidă este necesară pentru o funcționare corespunzătoare a pieței, propunerile Comisiei vizează consolidarea competențelor autorităților de reglementare.

Pentru realizarea integrării pieței este necesară și o cooperare eficientă între OST. Prin urmare, Comisia va desemna oficial Rețelele Europene ale operatorilor de sisteme de transport al gazului și electricității (ENTSOG și ENTSOE) ca responsabili de armonizarea regulilor de acces la rețea și a regulilor de funcționare, prin realizarea unui schimb de informații între OST și prin coordonarea noilor investiții.

7. Din perspectiva clienților

Pentru a contribui la informarea cetățenilor cu privire la drepturile acestora, Comisia a organizat o campanie de informare la nivel comunitar și a elaborat Lista de control a consumatorului european de energie care acoperă cele mai frecvente întrebări puse de consumatori cu privire la piețele lor naționale cu amănuntul ale energiei electrice, în limba lor

---

²¹ A se vedea figura 5.3 din anexa tehnică.

națională. Pe lângă aceasta, Comisia a lansat Forumul cetățenesc pentru energie²² pentru a-i ajuta pe consumatori prin acțiuni care vizează consolidarea drepturilor acestora pe teritoriul UE și furnizarea unor informații simple și clare cu privire la opțiunile pe care le au atunci când achiziționează gaz și electricitate. Forumul va emite recomandări pentru o mai bună implementare și asigurare a respectării drepturilor consumatorilor de energie și pentru îmbunătățirea piețelor cu amănuntul de electricitate și gaz și va elabora recomandări privind facturarea. Sondajul Eurobarometru 2008 ilustrează necesitatea de a se furniza informații suplimentare consumatorilor cu privire la funcționarea pieței interne a gazului și energiei²³. Tabloul de bord al piețelor de consum este o nouă inițiativă a Comisiei, care va acoperi, printre altele, electricitatea și gazul și va include indicatori importanți precum prețurile, reclamațiile consumatorilor, schimbarea operatorilor și satisfacția consumatorilor.

Reacții ale clienților – schimbarea operatorilor

Doar un număr mic de state membre au reușit să prezinte statistici globale și cuprinzătoare referitoare la schimbarea operatorului. În ceea ce privește electricitatea, BE și SE au raportat o rată anuală a schimbării operatorului de aproximativ 10% per contor eligibil de pe piața națională cu amănuntul în 2007²⁴. Rata anuală a schimbării operatorului la întreprinderile mijlocii a fost destul de mare în DK și IT (peste 20%) și în SI și SE (aproximativ 10%). În NO, SE, NL și UK s-au înregistrat cele mai mari rate de schimbare a operatorului la întreprinderile mici și consumatorii casnici. Dacă luăm în considerare volumul ratei de schimbare a operatorului, aceasta a fost semnificativă la marii utilizatori industriali din BG, LU, PL, DE și ES.

În ceea ce privește gazul, nu sunt disponibile date coerente referitoare la schimbarea operatorului. În ceea ce privește rata de schimbare a operatorului pe piața cu amănuntul, numai șapte state membre au prezentat cifre per contor eligibil, iar patru state membre au raportat cifre per volum. Rata de schimbare (per contor eligibil) la întreprinderile mici și consumatorii casnici merită menționată, în special în NL (8,3%) și în UK (18,4%). Rata de schimbare a operatorului pentru întreaga piață cu amănuntul a gazului (per volum) este mare în DK și ES (+20%) și puțin mai mică în HU și DE.

Nivelurile de schimbare variază semnificativ de la un stat membru la altul, pe unele piețe „mature” (cum ar fi UK) înregistrându-se o activitate mai intensă, iar pe altele o activitate redusă sau egală cu zero. La nivelul întreprinderilor mici și consumatorilor casnici, cifrele raportate sugerează că consumatorii de energie electrică tind să fie mai activi decât consumatorii de gaz.

Prețuri reglementate

După cum se recunoaște în comunicarea „O piață unică pentru Europa secolului XXI”²⁵, piața unică trebuie să se axeze în continuare pe domenii care afectează traiul de zi cu zi al consumatorilor, cum ar fi energia electrică. Aceasta cuprinde garanțiile reglementare comunitare existente în materie de servicii universale, obligații de serviciu public și consumatori vulnerabili.

---

²² Prima întrunire a „Forumului de la Londra” a fost organizată la 27 și 28 octombrie 2008. A se vedea website-ul DG TREN www.ec.europa.eu/energy/gas_electricity/forum_citizen_energy_en.htm.

²³ A se vedea figurile 2.6 – 2.8 din anexa tehnică.

²⁴ A se vedea tabelul 2.2 din anexa tehnică.

²⁵ „O piață unică pentru Europa secolului XXI”, p. 5, COM(2007) 724 final.

Coexistența unor piețe deschise de energie și a unor prețuri reglementate ale energiei este în continuare destul de des întâlnită în rândul statelor membre: mai mult de jumătate din statele membre au prețuri reglementate. Statele membre care au prețuri reglementate pentru electricitate și gaz sunt: BG, DK, EE, FR, HU, IE, IT, LV, LT, PL, PT, RO, SK și ES. În GR, CY și MT se practică prețuri regularizate la energia electrică. DE a eliminat prețurile reglementate la electricitate în 2007 (consumatori casnici și întreprinderi mici). FI are prețuri reglementate la gaz. În majoritatea statelor membre, reglementarea prețurilor nu se rezumă la consumatorii casnici.

Efectele negative ale prețurilor reglementate la energie reprezintă în continuare o preocupare majoră din punct de vedere al funcționării corespunzătoare a pieței interne a energiei, deoarece aceste efecte pot duce la denaturarea concurenței (de exemplu, obstacolele cu care se confruntă noii furnizori și măsurile descurajatoare în ceea ce privește schimbarea furnizorului) și nu transmit semnale corecte în ceea ce privește prețurile (influențând investițiile și stimulentele pentru eficiența energetică)²⁶. Mai mult, este posibil ca mecanismele de control al prețurilor să nu fie compatibile cu legislația comunitară. Protejarea „consumatorilor vulnerabili” nu trebuie confundată cu menținerea prețurilor reglementate pentru toți consumatorii sau pentru anumite categorii de consumatori. O reglementare a prețurilor bine direcționată se poate dovedi necesară pentru a proteja consumatorii individuali în anumite circumstanțe specifice.

C. SECURITATEA APROVIZIONĂRII

Dacă UE dorește în continuare să mențină securitatea aprovizionării, în următoarele două decenii sunt necesare investiții majore. Acest lucru este confirmat în cea de-a doua analiză strategică privind energia²⁷ și de către Agenția Internațională a Energiei (IEA)²⁸.

Directiva 2005/89/CE privind măsurile menite să garanteze siguranța aprovizionării cu energie electrică și investițiile în infrastructuri trebuia transpusă de statele membre în legislația națională până la 24 februarie 2008. La data prezentului raport, 19 state membre au notificat transpunerea completă a directivei. Anumite state membre (HU, SK, PL) au impus restricții la exportul de energie electrică în baza unor argumente ce țin de securitatea aprovizionării. Cu toate acestea, legislația UE permite statelor membre să ia măsuri temporare de protecție numai atunci când sunt amenințate siguranța fizică, securitatea persoanelor, a instalațiilor sau integritatea sistemului.

În ceea ce privește gazul, Comunicarea Comisiei către Parlamentul european, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor privind Directiva 2004/67/CE din 26 aprilie 2004 privind măsurile de garantare a securității aprovizionării cu gaz natural este o referință pertinentă²⁹. Conform acestei comunicări, mecanismul comunitar actual nu este suficient pentru a asigura un răspuns rapid la o criză a alimentării cu gaz care trece de nivelul la care măsurile naționale pot gestiona problema. Mai mult, orice evaluare în timp real a situației aprovizionării cu gaz și a posibilelor răspunsuri în UE este îngreunată de lipsa de transparență.

---

²⁶ A se vedea și Reglementarea prețurilor la energie pentru consumatorii finali („End-user energy price regulation”). Un document de poziție al ERGEG (ref. E07-CPR-10-03, 18 iulie 2007).

²⁷ A doua revizuire strategică a politicii energetice Un plan de acțiune al UE pentru securitate și solidaritate în domeniul energiei, COM(2008) 781 final, 13 noiembrie 2008.

²⁸ „World Energy Outlook 2008”, IAE, Paris, 2008, p. 89.

²⁹ COM(2008) 769 final, 13 noiembrie 2008, disponibilă pe website-ul DG TREN.

D. CONCLUZII

În 2007 și în 2008 s-au depus eforturi susținute în vederea creșterii concurenței pe piața angro și s-au realizat progrese importante prin intermediul inițiativelor regionale. De asemenea, se conturează o nouă tendință către construirea de noi infrastructuri energetice. Acest lucru este esențial pentru depășirea fragmentării îndelungate care a caracterizat piețele energetice din UE. Această tendință va continua, dar este un proces de durată deoarece proiectarea și construirea unor astfel de infrastructuri necesită perspectiva unui viitor îndepărtat.

Prezentul raport prezintă o imagine eterogenă a progreselor către realizarea pieței interne a energiei. Deși situația de pe piețele mai „mature” demonstrează potențialele beneficii ale liberalizării pieței energiei, încă mai există domenii și state membre în care persistă obstacole importante în calea funcționării eficiente a pieței energiei electrice și gazului. O preocupare majoră este implementarea incompletă a legislației europene privind energia electrică și gazul. Experiența recentă a creșterii prețurilor la energie subliniază necesitatea de a desemna ca priorități absolute integrarea pieței și intensificarea comerțului transfrontalier. Prin urmare, este esențial ca regulamentele privind energia electrică și gazul să fie implementate corespunzător în toate statele membre. Comisia insistă ca statele membre, autoritățile de reglementare și industria să ia măsurile corespunzătoare într-un timp cât mai scurt. Cel de-al treilea pachet privind piața internă are rolul de a completa legislația comunitară existentă și nu trebuie folosit ca o scuză pentru implementarea inadecvată a celui de-al doilea pachet existent. Comisia Europeană are în vedere inițierea unor proceduri de încălcare a dreptului comunitar în cazurile de nerespectare a dispozițiilor din directivele și regulamentele privind gazul și energia electrică.

În ceea ce privește concentrarea pieței, progresele au fost lente. Există o serie de piețe angro, în special, care încă suferă de pe urma limitării concurenței și a lipsei de lichidități.

Există indicii că situația de pe piața cu amănuntul este pe cale să se amelioreze. Statele membre trebuie să depună eforturi și mai mari pentru a furniza informații complexe pentru schimbarea operatorului de către consumatori.

Un element important în perioada de raportare a fost creșterea prețurilor la energie, provocată în parte de creșterea prețului petrolului pe piața internațională. Aceasta a determinat creșteri importante ale prețurilor finale ale energiei electrice. Consumatorii industriali din unele state membre s-au confruntat cu creșteri mai drastice de prețuri decât cei din alte state membre. Prețurile surselor de energie primară au scăzut semnificativ din vara anului 2008. Concurența și deschiderea pieței ar trebui să asigure că aceste prețuri scăzute ajung ca atare și la consumatorii finali.

Deși soluțiile pe termen scurt, cum ar fi prețurile reglementate, pot părea avantajoase în contextul prețurilor din ce în ce mai mari la energie, prezentul raport a subliniat posibilele consecințe ale acestor măsuri: subminarea încrederii investitorilor, descurajarea intrării pe piață și periclitarea avantajelor pieței interne a energiei. În decursul celor două decenii care urmează, UE (și alte părți ale lumii) trebuie să abordeze necesitatea unor investiții importante în infrastructură. Pe termen lung, numai o piață internă funcțională a energiei electrice și a gazului poate să transmită semnale corecte referitoare la prețuri pentru a încuraja investițiile.